

ACTUALIZĂRI ALE CATALOGULUI CREAȚIEI RELIGIOASE A COMPOZITORULUI ION VIDU, PARTEA I - CREAȚIA PENTRU COR MIXT

Dr. Ion Alexandru ARDEREANU

i.ardereanu@gmail.com

Universitatea de Vest din Timișoara

Abstract: Ion Vidu remains known in the history of romanian music par excellence for his choral creations. If his choral creation of secular inspiration was thoroughly researched by great names of romanian musicology, such as Doru Popa or Viorel Cosma, the choral creation of religious inspiration, significant, could not be sufficiently debated due to the historical vicissitudes in which the main works on Vidu were written. However, the musicologist Viorel Cosma left us a general catalog of Vidu's creation, which includes his religious creation. Because 60 years have passed since the publication of Cosma's work, perhaps the most important romanian biographical contribution on the Vidu's subject, we thought it appropriate to analyze comparatively the information left by the musicologist with what we can find today in the funds of scores of different Banat institutions.

Keywords: creations, researched, religious, Ion Vidu, Viorel Cosma.

Introducere

Compozitorul Ion Vidu rămâne cunoscut în istoria muzicii românești prin excelență pentru creația sa corală. Dacă creația sa corală de inspirație laică a fost în mod aprofundat cercetată de mari nume ale muzicologiei românești, precum Doru Popa sau Viorel Cosma, creația corală de inspirație religioasă, însemnată, nu a putut fi suficient dezbătută datorită vicisitudinilor istorice în care principalele lucrări despre Vidu au fost scrise. Cu toate acestea, muzicologul Viorel Cosma¹⁰⁴ ne-a lăsat un catalog general al creației lui Vidu ce cuprinde inclusiv creația sa religioasă. Pentru că s-au scurs 60 de ani de la apariția lucrării lui Cosma, poate cea mai importantă contribuție biografică despre Vidu a muzicologiei românești, ni s-a părut oportun de a

---

¹⁰⁴ Viorel Cosma, *Ion Vidu. Un maestru al muzicii corale*, Editura Muzicală, București, 1965.

analiza comparativ informațiile lăsate de muzicolog cu ceea ce mai putem găsi astăzi în fondurile de partituri ale diferitelor instituții bănățene.

Capitol ce ocupă din punct de vedere cantitativ un segment destul de însemnat din creația corală a compozitorului Ion Vidu¹⁰⁵, palierul religios al acesteia a fost situat de-a lungul celor opt decenii scurse de la moartea compozitorului într-un con de umbră impus de factorul social – politic. Datorită acestui fapt, toate lucrările religioase ale lui Vidu ce au văzut lumina tiparului poartă ca dată de apariție ani de dinaintea instaurării regimului comunist în România; lucrările religioase ce nu au apucat să fie publicate s-au pierdut – în marea lor majoritate – pe de o parte datorită interdicției de a colecționa material muzical religios aplicate de către regimul comunist instituțiilor de cultură¹⁰⁶ iar pe de altă parte datorită devalizării treptate a bibliotecilor corurilor bisericești bănățene; aceste coruri poartă astăzi stindardul impus de Vidu cu un număr redus de personal (ce aparține în majoritate covârșitoare vârstei a III - a) rămas însă fidel înaltelor idealuri componistice ale lui Vidu, ca moștenire culturală a înaintașilor, contemporani ai compozitorului.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ După cum putem constata din catalogul general al creației lui Vidu întocmit de muzicologul Viorel Cosma (cf. Viorel COSMA, *Op. Cit.*, pp. 220 - 238). O abordare mai aprofundată a proporțiilor inspiraționale specifice materialului componistic al lui Vidu o vom realiza în finalul acestui capitol.

¹⁰⁶ Informație culeasă de la doamna Conf. Univ. Dr. Rodica Giurgiu (muzeograf de specialitate la Muzeului Banatului din Timișoara) ce ne-a relatat că doar pentru achiziționarea (în anii '80) de către Muzeul Bantului a manuscrisului original a piesei „*Mântuire*” a lui Ion Vidu, a fost nevoie de două săptămâni de intervenții susținute pe lângă organele de partid, acestea refuzând inițial achiziționarea partiturii pe motiv ca este o piesă religioasă).

¹⁰⁷ Informație culeasă de autor prin vizite de documentare la diferite parohii din cuprinsul Banatului.

Cercetarea propriu-zisă

Singura catalogare a întregii sale creații muzicale (sau cel puțin a Unei mari părți a acesteia) a fost făcută de biograful său principal, Viorel Cosma¹⁰⁸ renumit muzicolog român¹⁰⁹ ce a avut posibilitatea unei comunicări directe cu fiica lui Vidu, Lia. Aceasta, după cum autorul însuși remarcă în lucrarea sa¹¹⁰ i-a pus la dispoziție muzicologului, spre studiu, nu doar lucrările tipărite ci întreg materialul compozițional pe care îl avea la dispoziție.

Segmentul religios al acestui material îl vom consemna și noi în cele ce urmează precizând nu doar notițele muzicologului Viorel Cosma ci și – acolo unde este cazul – instituții sau colecții private în care manuscrisele originale, copii ale manuscriselor sau ediții tipărite ce cuprind lucrări religioase ale compozitorului Ion Vidu (mai) pot fii obținute astăzi. Pentru a realiza acest demers de reactualizare a informațiilor cu privire la fondul de partituri religioase ale lui Vidu, am selectat principalele instituții biblio – culturale ale Județului Timiș ce au relevanță pentru prezentul subiect de cercetare precum și bibliotecile parohiale ale unor sate în care compozitorul a desfășurat activități muzicale sau biblioteci ale unor personalități bănățene ce aparțin sferei muzicii bisericești. Enumerate într-o ordine aleatorie, aceste biblioteci sunt:

1. Arhiva muzicală a Muzeului Banatului din Timișoara (prin bunăvoința doamnei muzicolog Conf. Univ. Dr. Rodica Giurgiu – muzeograf)
2. Biblioteca Județeană Timiș – Secția de Artă

---

¹⁰⁸ Viorel Cosma, *Op. Cit.*, pp. 220-238.

¹⁰⁹ Iosif Sava, Luminița Vartolomei, *Dicționar de Muzică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 54.

¹¹⁰ Viorel, Cosma, *Op. Cit.*, p. 4.

3. Biblioteca Facultății de Muzică a Universității de Vest din Timișoara
4. Biblioteca Bisericii Protopopiale Ortodoxe din Lugoj
5. Biblioteca Corului „Ion Vidu” din Lugoj
6. Biblioteca Corului Catedralei Mitropolitane Ortodoxe din Timișoara
7. Biblioteca Corului Parohiei Ortodoxe Timișoara - Iosefin
8. Biblioteca Parohiei Chizătău
9. Biblioteca Parohiei Coștei
10. Biblioteca Parohiei Belinț
11. Biblioteca Parohiei Sâlha
12. Biblioteca personală a Părintelui Conf. Univ. Dr. Nicolae Belean, profesor de Muzică Bisericească la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie a Universității de Vest din Timișoara
13. Biblioteca personală a domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan, fost profesor de muzică la Seminarul Teologic Ortodox și Facultatea de Teologie Ortodoxă din Caransebeș

În urma acestui demers, am constatat distrugerea totală a fondului de partituri prezente cândva în bibliotecile parohiale ale satelor bănățene (comunități renumite altă dată pentru activitatea corală desfășurată), precum și disponibilitatea redusă accesării de către publicul larg a fondului muzical religios al compozitorului Ion Vidu, ce se regăsește în bibliotecile mai sus menționate într-o proporție mai mică de 50%.

Schematic, în urma demersului nostru au rezultat următoarele informații:

COMPOZIȚII PENTRU COR MIXT

NR. CRT.	TITLU	SPECIFICAȚII ALE MUZICOLOGULUI VIOREL COSMA	SPECIFICAȚII AUTOR
1	<i>Că Duhul</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 12-13	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ.Dr. Dumitru Jompan.
2	<i>Cătră Glasul Celui Ce Strigă</i>	(1895) Manuscris autograf, în creion, 1 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
3	<i>Christos a Înviat</i>	Cor mixt pentru 7 voci. Caransebeș. Tipografia Diecezană, 1904, 2. Lugoj, Institutul de Arte Grafice A. Aupitz (proprietar Iosif Schilinger) 1932, 2 p.	O copie a primei variante editoriale se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
4	<i>Cântarea Sf. Nicolae</i>	Manuscris autograf, în creion, 1 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
5	<i>Coborât-a Domnul Sfânt</i>	Manuscris autograf, în creion, 1 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.

6	<i>Condacul de la Nașterea Domnului</i>	Manuscris autograf, în cerneală, semnat „V”, 3p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
7	<i>Condacul Paștelui</i>	Manuscris autograf, în cerneală, 4 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
8	<i>Cu Sfinții</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, 3 p.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
9	<i>Ecteniile</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 1-2.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
10	<i>Iară Îndurare, Domnului</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 13.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
11	<i>Împărate Ceresc</i>	Manuscris autograf, în cerneală, datat „Lugoj, 1927”, 4 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.

12	<i>În Iordan</i>	Manuscris autograf, în cerneală, datat „Lugoj, 1897”, 3 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
13	<i>Irmosul Botezului</i>	Manuscris autograf, în cerneală, datat și semnat „Lugoj, sept. 1903 I. Vidu”, 7 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
14	<i>Irmosul de Paști</i>	Manuscris autograf, în creion, datat și semnat „Prelucrare terminată la 22 martie n. 1919 I. Vidu”, 4 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
15	<i>Irmosul Floriilor</i>	Manuscris autograf, în creion, 1p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
16	<i>Irmosul Întâmpinării Domnului</i>	Manuscris autograf, în creion, datat „Megyes 1917”, 6 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
17	<i>Irmosul Intrării în Biserică</i>	Manuscris autograf, în creion, 4 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
18	<i>Isaia dănțuiește</i>	Manuscris autograf, în creion, 4 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
19	<i>La Sfânta Evanghelie</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 6.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.

20	<i>La Sfințirea Apelor</i>	(1895). Manuscris autograf, în cerneală, semnat „V.”, 3 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
21	<i>Liturghia Sfântului Ioan Chrisostom</i>	Repertoriul Societății Compozitorilor Români. Lugoj, Editura A. Auspitz, prop. I. Schilinger, 1930, 70 p.	Mai multe ediții tipărite ale lucrării se găsesc în biblioteca Corului „Ion Vidu” din Lugoj și în biblioteca Bisericii Protopopiale din Lugoj.
22	<i>Mărire Ție</i>	Manuscris autograf, în creion, 4p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
23	<i>Mântuire</i>	(Priceasna Crăciunului). Manuscris autograf, în cerneală, semnat „Vidu”, 5 p.	Manuscrisul original se găsește în arhiva Muzeului Banatului având cota 2254. Mai multe copii în manuscris ale lucrării se găsesc în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan, în biblioteca Pr. Conf. Univ. Dr. Nicolae Belean și în Biblioteca Corului Catedralei Mitropolitane Ortodoxe din Timișoara.
24	<i>Nădejdea mea</i>	Manuscris autograf, în cerneală, semnat și datat „Vidu 1901”, 2 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.

25	<i>Omul ca iarba</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 12.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
26	<i>Plâng și mă tânguiesc</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 4-6.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
27	<i>Pre Sanctitatea Sa</i>	Manuscris autograf, în creion (incomplet), 1 p.	Cel mai probabil este vorba de o variantă intermediară a <i>Polihron</i> – ului din finalul Liturghiei pentru cor mixt. Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
28	<i>Pre Tatăl</i>	Manuscris autograf, în creion, 1 p.	Cel mai probabil este vorba de o încercare compozițională inserată ulterior în Liturghia pentru cor mixt. Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.

29	<i>Sfinte Dumnezeule</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 11-12.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
30	<i>Tropar la Botezul D-lui Is. Christos</i>	Manuscris autograf, în cerneală, 3 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
31	<i>Troparul Nașterii</i>	Manuscris copie, în cerneală, 3 p.	O copie manuscris a lucrării se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
32	<i>Troparul Rusaliilor</i>	Manuscris autograf, în cerneală, 3 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
33	<i>Vecernia pentru cele opt glasuri</i>	Manuscris autograf, în creion, 37 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
34	<i>Vecinica pomenire</i>	În: I. Vidu. CÂNTĂRI FUNEBRALE. Lugoj, Institutul de Arte Grafice Iosif Sidon, p. 10-11.	Un exemplar al ediției tipărite a lucrării <i>Cântări funebre</i> se găsește în biblioteca domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan.
35	<i>Veniți astăzi credincioșii</i>	Manuscris autograf, în cerneală, 1 p.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.

36	<i>Veniți popoare</i>	Concert Bisericesc. Manuscris autograf, în creion.	Nu se găsește în instituțiile / colecțiile private specificate.
----	-----------------------	--	---

Concluzii

Dincolo de evidența faptului că există o tendință de a se pierde un număr însemnat de lucrări ale compozitorului, **Creația pentru cor mixt** a compozitorului Ion Vidu se prezintă din punct de vedere cantitativ ca un total de 82 de numere muzicale și este – din acest punct de vedere – cea mai însemnată categorie componistică a lui Vidu.

Dintre cele 83 de numere muzicale, 47 prelucrează un material profan iar 35 prelucrează un material religios.

Referindu-ne la împărțirea numerelor muzicale religioase pe categorii observăm prezența a aceleiași trei genuri muzicale utilizate și în capitolele de creație anterioare ce sunt însă prezente aici într-o manieră cu totul distinctă: 30 numere de creație ce aparțin genului liturgic propriu-zis, 3 numere de creație ce aparțin genului pricesnelor și a cântecelor religioase și 2 numere de creație ce aparțin genului colindelor. Observăm așadar o preferință categorică pentru genul liturgic propriu-zis, acesta ocupând mai mult de 80% din totalul componistic al creației religioase pentru cor mixt a compozitorului.

Încercând o concluzionare a acestor informații prezentate putem observa că totalul numerelor muzicale aparținând creației corale a lui Ion Vidu este de 187 dintre care 70 aparțin creației corale religioase a compozitorului. Observăm deci că în creația corală a lui Vidu materialul muzical profan și materialul muzical religios tind să se regăsească într-o

proporție inegală, materialul muzical religios situându-se considerabil sub procentajul de 50%.

În ceea ce privește creația corală religioasă, putem observa existența a 3 genuri mari abordate de compozitor: **Genul Liturgic Ortodox** propriu-zis (ce cuprinde 47 de numere muzicale și totodată cuprinde în totalitate cele mai întinse compoziții corale religioase), **Genul Pricesnelor și Cântecelor Religioase** (ce cuprinde 8 numere de creație) și **Genul Colindelor** (ce cuprinde 15 numere de creație). Observăm așadar o preferință a compozitorului Ion Vidu pentru genul liturgic ortodox propriu-zis ce este utilizat într-o proporție covârșitoare în cadrul creației corale religioase, celalalte două genuri – deși nu neînsemnate cantitativ – aparținând mai degrabă unui plan secundar.

Bibliografie:

1. Cosma Viorel, *Ion Vidu. Un maestru al muzicii corale*, Editura Muzicală, București, 1965.
2. Sava, Iosif, Vartolomei, Luminița, *Dicționar de Muzică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.
3. Popovici, Doru, *Prete Deal. Viața compozitorului Ion Vidu*, Editura Facla, Timișoara, 1980.